

بخش هفتم : ضوابط و حرایم

ضوابط واگذاری اراضی منابع ملی و دولتی برای طرح‌های غیر کشاورزی (ماده ۲۲ تا ۲۶)

ماده ۲۲-

- اراضی مورد نیاز برای مصارف و فعالیت‌های غیر کشاورزی عبارتند از:
- شهرک سازی، ساختمان‌ها و تأسیسات مسکونی بخش خصوصی.
- شهرک‌ها و نواحی صنعتی - شهرهای جدید و بنیاد مسکن
- پایانه‌ها، کارخانجات، تأسیسات وابسته به صنایع.
- تأسیسات فرهنگی، هنری، آموزشی، تفریحی، تحقیقاتی، مذهبی و مؤسسات ورزشی، مجتمع‌های اقامتی و پذیرائی و توریستی.

- درمانگاه‌ها، بیمارستان‌ها، آزمایشگاه‌ها، گورستان‌ها، غسلخانه‌ها، آسایشگاه‌ها و سایر تأسیسات بهداشتی و رفاهی.
- مراکز خدمات عمومی از قبیل: سردخانه، انبارهای عمومی و همچنین فضاهای نگهداری کالا و بارگیری در بندر و موارد مشابه.

تبصره ۱- اراضی مورد نیاز وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی از جمله مؤسساتی که شمول قانونی بر آن مستلزم ذکر نام یا تصریح آن تابع قوانین و مقررات خاص است از طریق ماده ۶۹ و تبصره‌های ۱ و ۵ ذیل آن موضوع قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت اقدام خواهد شد.

تبصره ۲- کمیسیون موظف است حتی‌المقدور اراضی منابع ملی و دولتی را که فاقد استعداد زارعی و باغی می‌باشد در قالب شهرک‌های صنعتی و نواحی صنعتی و مجتمع‌های تولیدی، صنعتی و خدماتی مصوب و از واگذاری‌های پراکنده خودداری نماید.

ماده ۲۳- مجریان طرح‌ها ملزم می‌باشند برای توسعه منابع طبیعی و رعایت مقررات زیست محیطی حداقل ۲۵٪ سطح مورد واگذاری را برای درختکاری منظور و ایجاد نمایند.

تبصره- حداقل اجاره بها سالیانه اراضی فوق معادل بیست درصد (۲۰٪) ارزش معاملاتی (قیمت منطقه‌ای) خواهد بود.

ماده ۲۴- مدت اجاره اراضی واگذاری حداقل سه (۳) سال و حداکثر پانزده (۱۵) سال تعیین و هر سه (۳) سال یکبار در صورت معتبر بودن جواز تأسیس با موافقت اصولی و اجرای تعهدات تمدید و میزان اجاره بها توسط کمیسیون تعدیل می‌گردد.

ماده ۲۵- واگذاری اراضی منابع ملی و دولتی برای مصارف غیر کشاورزی به اشخاص حقیقی و حقوقی ایرانی منوط به ارائه طرح مصوب و موافقت اصولی یا جواز تأسیس از دستگاه‌های دولتی ذی ربط می‌باشد.

ماده ۲۶- واگذاری اراضی منابع ملی و دولتی برای مصارف غیر کشاورزی در قالب قرار داد اجاره در مساحت‌های بیش از سه (۳) هکتار در استان‌های گیلان، مازندران، تهران، گلستان و شهرهای شیراز، اصفهان، تبریز، اهواز، مشهد، کرج و بیش از پنجاه (۵۰) هکتار در سایر استان‌ها ضمن رعایت مفاد این دستورالعمل منوط به تأیید وزیر و یا مقام مجاز از سوی ایشان می‌باشد.

ضوابط حفظ حریم و اراضی مجاور راهها (مصوب شورای عالی شهرسازی ۱۳۶۸/۳/۱، ماده ۴)

- منطقه حریم جاده‌های برون شهری ۱۵۰ متر از طرفین می‌باشد.
- حریم جاده‌های سریع و کنار گذر (حریم ۱۵۰ متری) به عنوان نوار حفاظتی است که احداث هر گونه ساختمان و تأسیسات در آن غیرمجاز می‌باشد.
- رعایت مقررات مربوط به حریم قانونی راهها، آئین‌نامه‌ها و بخشنامه‌های مربوطه در تمامی موارد الزامی است.
- هر نوع تغییر در عملکرد در نوار حفاظتی راه‌ها (حریم ۱۵۰ متری) منوط به تأیید اداره کل راه و ترابری استان می‌گردد.
- ایجاد فضاهای سبز عمومی در حریم ۱۵۰ متری مجاز است.
- ایجاد فضای سبز خصوصی بدون دسترسی مستقیم به جاده در این حریم مجاز است.
- ایجاد عملکردهای غیر انتفاعی که سطح آنها بیش از دو هکتار باشد، بدون دسترسی مستقیم به جاده و فقط به صورت فضای سبز و پارکینگ در این حریم مجاز است.
- عملکردهای غیرانتفاعی مجاز به احداث بنا در حریم ۱۵۰ متری نبوده ولی به صورت فضای سبز و پارکینگ می‌توانند از حریم ذکر شده استفاده نمایند.
- احداث تأسیساتی که بهره‌برداری، کشت، داشت و برداشت از زمینهای کشاورزی و باغها بدون آنها مقدور نباشد در این حریم مجاز است.
- احداث تأسیسات خدماتی و رفاهی جانبی راه از قبیل پمپ بنزین، رستوران و تعمیرگاه (با رعایت حریم سبز حداقل ۵۰ متری بعد از حریم قانونی راه و رعایت ضوابط قانونی مربوطه) در این حریم مجاز است.
- دیوار کشی به صورت مشبک (۰/۸۰ مترمربع دیوار و مابقی به صورت مشبک) پس از رعایت حریم قانونی راه در این حریم مجاز است.

- اراضی واقع در حدفاصل جاده‌های کمربندی و محدوده قانونی شهرها و همچنین تا عمق ۱۵۰ متر از حد حریم قانونی راه در بر خارجی جاده‌های مذکور چنانچه در خارج از محدوده استحفاظی طرح‌های مصوب جامع یا هادی واقع شده‌اند، به محدوده‌های مذکور اضافه میگردند مگر اینکه فاصله کمربندی از محدوده و وسعت اراضی فی مابین به حدی باشد که در طول عمر طرح تأثیری در میزان و جهت گسترش شهر نداشته و اجرای مقررات نظارت بر حریم استحفاظی را عملاً غیرممکن بسازد که تشخیص آن با کمیسیون ماده ۵ شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در شهرهای دارای طرح جامع و مراجع و مقامات مسئول بررسی و تصویب طرح‌های هادی حسب مورد خواهد بود.

- ایجاد هر گونه ساختمان و تأسیسات تا عمق ۱۵۰ متر، از بر حریم راه در طرفین جاده‌های کمربندی واقع در حریم‌های استحفاظی و همچنین ایجاد هر نوع راه دسترسی هم سطح به جاده‌های مذکور ممنوع است.

- احداث هر گونه ساختمان و تأسیسات در طرفین کلیه راه‌های بینشهری واقع در محدوده استحفاظی و حریم شهرها به عمق ۱۵۰ متر از بر حریم قانونی راه و همچنین ایجاد راه‌های دسترسی هم سطح به جاده اصلی ممنوع است مگر در مورد کاربریهای خاص که هم محل کاربری و هم راه‌های دسترسی لازم عیناً در قالب طرح‌های مصوب جامع و تفصیلی و هادی ترسیم شده یا ضوابط مربوط به آنها تعیین شده باشد.

- تبصره ۱- تأسیسات لازم برای بهره‌برداری (کشت، داشت و برداشت) از زمینهای کشاورزی و باغات و همچنین خطوط پایههای انتقال نیروی برق و شبکه‌های مخابراتی، پلها و تونل‌های واقع در مسیر راهها، لوله‌های انتقال نفت و گاز، کانالها و شبکه‌های آبیاری خطوط و لوله‌های آبرسانی، سیلبندها و سیلگیرها، از شمول بندهای فوق مستثنی و تابع قوانین و مقررات مربوط به خود هستند.

- کمیسیون ماده ۵ یا مراجع تصویب طرح‌های هادی حسب مورد و در صورت لزوم میتوانند جاده‌های ارتباطی دیگری از نیز که از شهر به روستا و یا نقاط دیگری در اطراف شهر منتهی میشوند مشمول این مقررات بنمایند که در این صورت حریم حفاظتی آنها تا ۵۰ متر قابل تقلیل است. همچنین حریم حفاظتی جاده‌های بینشهری در مواردی که از روستا عبور مینمایند نیز چنانچه در قالب طرح‌های بهسازی یا هادی روستائی مورد طراحی قرار گیرد تا ۵۰ متر قابل تقلیل است.

- کلیه کارگاهها و واحدهای صنعتی و صنفی و تجاری و خدماتی و نظایر آن موجود در دو طرف راه‌های موضوع این مصوبه میبایست به مجموعه‌های متمرکز جدید منتقل شوند.

- شهرداریها درمورد حریم موضوع ماده ۹۹ و مراجع مسئول صدور پروانه و نظارت در حدفاصل حریم شهرداری تا محدوده نهائی طرح‌های جامع و هادی موظفند محل‌های مناسب برای انتقال این گونه واحدهای را با همکاری ادارات کل مسکن و شهرسازی استانها بر اساس طرح‌های مصوب توسعه شهری تعیین و تسهیلات لازم را برای انتقال فراهم نمایند و وزارت

مسکن و شهرسازی با استفاده از امکانات سازمان زمین شهری و خصوصاً با استفاده از اراضی دولتی تحقق امر فوق را تسهیل خواهد کرد.

- محل‌های قبلی بر اساس تصویب مراجع قانونی مقرر حسب مورد به فضاهای سبز و یا سایر کاربری‌های عمومی تبدیل و اعمال هر گونه کاربری خصوصی مغایر با آن ممنوع است.

- آن قسمت از حریم راه‌ها که در داخل محدوده‌های قانونی و حریم شهرها واقع می‌شود و اضافه بر عرض سواره‌رو و پیاده‌رو می‌باشد، به منظور کمک به پاکیزگی و زیبایی منظر ورودی شهرها و جلوگیری از باز کردن راه دسترسی برای ساخت و سازهای بعد از حریم راه توسط شهرداریها در محدوده امکانات آنها و با هماهنگی وزارت راه و ترابری برای درختکاری و ایجاد فضای سبز مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

ضوابط ایمنی و حریم راه‌ها و راه آهن (به استناد قانون اصلاح ایمنی راه‌ها و راه آهن مصوب ۱۳۷۹/۷/۴)

- اقدام به هر گونه عملیاتی که موجب خرابی جاده گردد همچنین ایجاد هرگونه مستحذات یا درختکاری یا زراعت یا اقدام به حفاری در حریم قانونی شاهراه‌ها و راه‌های اصلی و فرعی و راه آهن که میزان هر یک بطریق و وسائل متناسب مشخص و از طرف وزارت راه و آگهی می شود بدون اجازه وزارت راه ممنوع است .

- ریختن زباله، نخاله، مصالح ساختمانی، رون موتور و نظایر آن و یا نصب و استقرار تابلو یا هر شیئی دیگر در راه‌ها و راه آهن و حریم قانونی آنها در داخل یا خارج از محدوده قانونی شهرها و همچنین هر گونه عملیات که موجب اختلال در امر تردد وسائل نقلیه می شود و نیز راه دسترسی ممنوع است .

- انتهای حریم راه‌ها و حریم راه آهن های کشور و در طول کنار گذرهایی که وزارت راه و ترابری احداث نموده یا می نماید و یا مسئولیت نگهداری آنها بعهده ایجاد هرگونه ساختمان و دیوار کشی و تأسیسات به شعاع صد(۱۰۰) متر از دارد بدون کسب مجوز از وزارت مذکور ممنوع می باشد

- اقدام به هر گونه عملیاتی که موجب خرابی جاده گردد همچنین ایجاد هر گونه مستحذات یا درختکاری یا زراعت یا اقدام به حفاری در حریم قانونی آزاد راه‌ها و راه های اصلی و فرعی و راه آهن که میزان هر یک به طریق و وسائل متناسب مشخص و از طرف وزارت راه و ترابری آگهی می شود بدون اجازه وزارت راه و ترابری ممنوع است .

- وزارت راه و ترابری مکلف است به حضور نماینده دادسرا و در نقاطی که دادسرا نباشد با حضور نماینده دادگاه بخش این قبیل مستحذات یا درختکاری و یا زراعت و حفاریات را ضمن تنظیم صورت مجلس راسا قلع و آثار تجاوز را محو کند.

- اشخاص ذینفع می توانند به مراجع دادگستری مراجعه کنند دادگاه خارج از نوبت به اینگونه پرونده ها رسیدگی نموده و حکم لازم را صادر می کند.
- دادگاه با درخواست وزارت راه و ترابری در خصوص میزان خسارت و هزینه ها ، خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و رأی متقاضی صادر خواهد نمود .
- ماموران مربوط در وزارت راه و ترابری و راه آهن و ماموران نیروی انتظامی موظفند ضمن مراقبت به محض مشاهده وقوع تجاوز به راهها و راه آهن و حریم آنها مراتب را به مراجع صالح جهت اقدام لازم اطلاع دهند .مأمور یا مسؤل یاد شده در صورت تسامح به مجازات مربوط محکوم خواهد شد.
- برداشت شن و ماسه از بستر رودخانه حداقل تا شعاع پانصد متر (۵۰۰متر) از بالا دست و یک کیلومتر از پایین دست پلها ممنوع است و متخلفان به مجازات مربوط محکوم خواهند شد.
- ریختن زباله ، نخاله ، مصالح ساختمانی ، روغن موتور و نظایر آن و یا نصب و استقرار تابلو یا هر شیئی دیگر در راهها و راه آهن و حریم قانونی آنها در داخل یا خارج از محدوده قانونی شهرها و همچنین هر گونه عملیات که موجب اخلال در امر تردد وسایل نقلیه میشود و نیز ایجاد را دسترسی ممنوع است .
- مرتکبان جرایم بالا علاوه بر جبران خسارت وارده به حبس از سه ماه تا دو سال محکوم و چنانچه تخریبی صورت نگرفته باشد مرتکب یا مرتکبین ، حسب مورد ضمن رفع موانع و رفع تجاوز و جبران خسارت وارده به یک ماه تا شش ماه حبس و یا پرداخت جزای نقدی از پانصد هزار (۵۰۰۰۰۰) تا پنج میلیون (۵۰۰۰۰۰۰) ریال محکوم خواهند شد . در مورد اخیر با جبران خسارت تعقیب موقوف خواهد شد .
- ایجاد راه دسترسی به حریم و گذرگاه مناسب، درختکاری و عبور دادن تاسیسات از عرض راه و راه آهن و نصب تابلو در حریم آنها با اجازه وزارت راه و ترابری مجاز است . در موارد اضطراری به منظور ترمیم تاسیسات عمومی که از عرض راه عبور نموده است دستگاه مربوط با کسب موافقت وزارت راه و ترابری و ضمن رعایت کلیه نکات ایمنی اقدام خواهد نمود .
- وزارت راه و ترابری مکلف است نسبت به برآورد هزینه و خسارت وارده به راهها و حریم آنها و ابنیه فنی و علائم و تاسیسات و تجهیزات ایمنی که در اثر برخورد وسائط نقلیه و یا عبور بارهای ترافیکی و لوله های آب ، گاز و فاضلاب و کابل برق و مخابرات و غیره و هر گونه عملیاتی که منجر به بروز هزینه و خسارت گردد ، اقدام و مبالغ دریافتی را به حساب خزانه واریز و صد در صد (۱۰۰٪) آن را به منظور ایمن سازی راهها به مصرف برساند .
- هر گاه در طول خطوط راه آهن از طرف رانندگان وسائل نقلیه راه آهن بر اثر رانندگی وسائل مزبور قتل یا جرح یا ضرب واقع شود باید وسیله نقلیه متوقف گردد و ضمن مبادرت به کمکهای نخستین در مورد مجروحین و مصدومین صورت مجلس در محل حادثه به وسیله مامورین انتظامی راه آهن و مامورین مربوط راه آهن تنظیم و پس از تحقیقات اولیه از

راننده و مطلعین در صورتی که به سبب حادثه جسد یا اجسام دیگری روی خطوط راه آهن قرار گرفته و مانع عبور قطار و وسایل نقلیه راه آهن باشد مامورین پلیس انتظامی راه آهن آن را به محاذات محل به خارج خط در نقطه مناسبی انتقال داده و بلافاصله قطار و وسیله نقلیه را حرکت دهند. مامورین پلیس انتظامی راه آهن موظفند آثار و علائم موجود را در محل حادثه حفظ کرده و مراتب را در صورت وقوع قتل فوراً به مقامات قضایی برای حضور و انجام تشریفات قانونی گزارش دهند.

- راه آهن دولتی ایران مکلف است در طول راه آهن معابر و گذرگاه های مجاز برای افراد و وسایل نقلیه را با نصب علامات مشخص کند.

- عبور از روی خطوط راه آهن و ورود در محوطه ایستگاه ها و کارخانه ها و تاسیسات فنی راه آهن به استثنای سکوهایی مسافری و امکان و گذرگاه ها و معابر مجاز واقع در ایستگاه ها و در طول خطوط ممنوع است جز برای آن عده از مامورین راه آهن که بر حسب وظیفه مجاز به ورود و عبور می باشند و در صورت تخلف و بروز حادثه راه آهن دولتی ایران مسئول نخواهد بود.

- عبور هر گونه وسیله نقلیه اعم از موتوری و غیر موتوری از یک طرف خط آهن به طرف دیگر در غیر محلهای مجاز ممنوع است و متخلف از این امر مسئول هر گونه پیشامد و خسارت وارده می باشد.

- هرگاه عبور وسایط نقلیه موجب خرابی یا انحراف قسمتی از ریل و همچنین خاکریز و سایر تاسیسات مربوط به راه آهن گردد راننده وسیله نقلیه به پرداخت جزای نقدی از ۱۰۰۰ ریال تا ۵۰۰۰ ریال و جبران خسارت وارده محکوم می شود.

- حدود ایستگاه راه آهن عبارت است از محوطه ای که مورد نیاز راه آهن بوده و بر اساس نقشه های مصوب راه آهن قانوناً به تصرف و تملک راه آهن درآمده باشد و به وسیله علائم مخصوص از طرف راه آهن مشخص می شود.

- حسب درخواست شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران ، مرجع قضائی صالح دستور لازم را مبنی بر همکاری و نظارت مأموران نیروی انتظامی با آن شرکت جهت ایجاد نظم به منظور انسداد محلهای تردد غیر مجاز صادر میکند .

- هر گاه بر اثر عبور انسان یا دام یا وسیله نقلیه ای که حرکت آن بستگی به راه آهن ندارد و برخورد آن با وسایل نقلیه مجاز راه آهن در روی خط آهن حادثه ای منجر به قتل یا جرح یا ضرب یا خسارت مالی شود راننده مجاز که بر حسب وظیفه رانندگی وسایل نقلیه راه آهن را روی خط آهن به عهده دارد در صورتی که نظامات و مقررات مربوط را رعایت نموده باشد مسئولیتی نخواهد داشت . عدم مسئولیت راننده مذکور مانع استفاده شخص ثالث از مقررات بیمه نخواهد بود.

- وزارت راه و ترابری مکلف است هنگام ایجاد راههای جدید و راه آهن ، گذرگاههای ضروری و مجاری لازم را در نظر گرفته و موجبات ارتباط دو طرف را احداثی را به نحو مقتضی فراهم کند . وزارت پست و تلگراف و تلفن در مورد فراهم

نمودن امکانات ارتباطی و وزارت نیرو در مورد تأمین روشنائی راهها مکلفند حسب اعلام وزارت راه و ترابری و در چهارچوب مقررات موجود اقدام کنند .

- خارج از محدوده شهرها در مناطقی که هیات وزیران تصویب و وزارت راه و ترابری اعلام می نماید احداث دیوار به ارتفاع بیش از یک متر در اراضی و مستحدثاتی که تا فاصله هفتاد متر از انتهای حریم راه آهن و آزاد راهها و راههای اصلی واقع شده ممنوع است مگر برای اراضی واقع در مسیر طوفان شن که به منظور جلوگیری از ورود توده های شنی مالکین حسب مورد با اخذ پروانه از ادارات راه یا راه آهن می توانند به احداث آن اقدام نمایند.

- ایجاد هرگونه ساختمان و دیوارکشی و تاسیسات به شعاع صد (۱۰۰) متر از انتهای حریم راهها و حریم راه آهن های کشور و در طول کنارگذرهای که وزارت راه و ترابری احداث نموده یا مینماید و یا مسئولیت نگهداری آنها به عهده دارد بدون کسب مجوز از وزارت مذکور ممنوع میباشد .

- وزارت راه و ترابری مکلف است نوع کاربری زمینهای اطراف راهها و راه آهن های کشور به عمق صد (۱۰۰) متر را بعد از حریم قانونی آنها تهیه و به تصویب هیئت وزیران برساند و از متقاضیانی که بر حسب ضرورت وفق ماده (۱۵) همین قانون نیاز به احداث مستحدثاتی در حد فاصل فوق را داشته باشند وجوهی را بر اساس آیین نامه‌ای که به تأیید هیئت وزیران میرسد اخذ و به حساب خزانه واریز و صددرصد (۱۰۰٪) آن را به منظور ایمن سازی راهها به مصرف برساند .

- نظارت بر امر ساخت و ساز در حاشیه راهها و راه آهن تا شعاع صد (۱۰۰) متر از منتهی الیه حریم قانونی آنها توسط وزارت مذکور اعمال میشود .

به وزارت یاد شده اجازه داده میشود به منظور ایجاد هماهنگی بر اساس موارد موضوع تبصره (۱) همین ماده نسبت به صدور مجوز ایجاد مستحدثات به متقاضیان اقدام نماید . بدیهی است متقاضیان باید سایر مجوزهای لازم را از مراجع مربوط اخذ نمایند .

دستورالعمل صدور مجوز برای اجرای تاسیسات خدمات زیربنائی در داخل حریم راهها) به استناد

دستورالعمل و ضوابط اجرائی بند ۴ تفویض اختیار شماره ۱۱/۱۵۲۴۹ مورخ ۴/۱۰/۱۳۸۰)

الف - صدور مجوز برای اجرای تاسیسات خدمات زیربنائی در داخل حریم راهها

۱ - عبور لوله های گاز با قطر بیش از ۴ اینچ چنانچه در امتداد راه قرار گیرند برای کلیه راهها میبایست در خارج از حریم آنها انجام شوند و لوله های بقطر ۴ اینچ و کمتر برای راههاییکه دارای احاریم ۳۵ و ۴۵ متر میباشند حداقل بترتیب از ۱۵ متری و ۲۰ متر و آنهائیکه دارای احاریم ۷۶ و ۱۲۰ متر هستند حداقل بترتیب از ۳۵ و ۵۰ متری محور (آکس) بسمت منتهی الیه حریم راه صورت گیرند.

تبصره ۱) چنانچه اجباراً لوله های گاز با فشار زیادتری از کنار راهها عبور نمایند لازم است گزارش توجیهی و دلایل فنی توسط متقاضی به اداره کل تقدیم تا پس از بررسی فنی و مهندسی اقدام مقتضی معمول گردد.

تبصره ۲) چنانچه اجباراً عملیات حفاری جهت اجرای تاسیسات خدمات زیربنائی در فواصل فوق الذکر مقدور نباشد انجام آنها در فاصله ۲ متر بیشتر از مقادیر مندرج در بند یک برای کلیه راهها بلامانع بوده و در این حالت خسارات مربوطه ۵۰ درصد افزایش خواهد یافت.

۲- عبور لوله های آب و فاضلاب بقطر بیش از ۴۰۰ میلی متر در امتداد کلیه راهها میبایست در خارج از حریم آنها انجام شوند و برای لوله های بقطر ۴۰۰ میلی متر و کمتر مانند ردیف ۱ عمل گردد.

۳- عبور لوله های نفت بقطر بیش از ۱۰ اینچ در امتداد کلیه راهها میبایست در خارج از حریم قانونی آنها انجام شوند و برای لوله های بقطر ۱۰ اینچ و کمتر همانند بند یک و موارد مذکور در بند دو عمل گردد.

۴- عبور کابل‌های تلفن در امتداد راهها براساس قسمت آخر بندهای یک و دو عمل گردد.

تبصره: اولویت قرار گرفتن تاسیسات خدمات زیربنائی از منتهی الیه حریم راهها به ترتیب لوله های گاز ، نفت ، آب و خواهد بود.

۵- عبور شبکه های برق فشار قوی و متوسط و ضعیف در امتداد راهها میبایست در خارج از حریم صورت گیرد و در موارد اضطراری شبکه های فشار ضعیف و عبور کابل‌های مربوط به آن در منتهی الیه حریم راهها انجام شوند.

۶- کلیه تاسیسات زیربنائی فوق و نیز سایر موارد مشابه بر حسب مورد در امتداد راهها که در روی زمین اجرا میگردند مانند تیرهای برق ، تلفن و میبایست با نظر و تشخیص آن اداره کل در یک سمت راه و به شرح مندرج در این دستورالعمل به نحوی که اعلام شده است صورت گرفته و سمت دیگر راه آزاد باقی بماند.

۷- در صورت اصلاح شبکه های برق و مخابرات موجود در کنار راهها عملیات مربوطه فقط در سمتی که شبکه وجود دارد انجام گردد، در صورتیکه موانعی جهت اجرای شبکه جدید در مسیر شبکه قدیم اجباراً عملیات را در سمت دیگر راه اجتناب ناپذیر سازد اجرای آن بشرط جمع آوری شبکه قدیم و ضمن رعایت کلیه موارد مذکور بشرح فوق بلامانع میباشد.

۸- صدور مجوز برای احداث کانال‌های روباز بهر اندازه و بهر منظور در داخل حریم راهها ممنوع میباشد.

۹- عبور کلیه تاسیسات از عرض راهها (بصورت هوائی و زمینی) میبایست به نحوی انجام پذیرد که در انتقال هوائی تیرگذاری از منتهی الیه حریم راه در یک سمت راه به منتهی الیه حریم سمت دیگر راه صورت گیرد و در عبور زمینی حتی الامکان از زیر پلهای موجود در طرفین محل قطع عرضی (بدهانه ۲ و بیش از ۲ متر) با توجه به نوع و قطر تاسیسات استفاده شود در صورت عدم وجود پل یا آبرو بشرح فوق عبور عرضی با نقب زنی یا با استفاده از دستگاه پرس افقی و

بورینگ انجام شود. بدیهی است راههائیکه دارای رو یه آسفالتی گرم میباشند بجز در موارد اجتناب ناپذیر و با اطلاع و هماهنگی قبلی با اداره کل ایمنی و حریم راهها در هیچ حالت دیگری نباید اجازه آسفالت شکافی صادر گردد.

تبصره ۱) ارتفاع کابلهای برق فشار ضعیف و تلفن که در داخل حریم راه بصورت عرضی عبور مینمایند تا سطح راه حداقل ۶/۵ و برای کابلهای برق فشار متوسط و قوی حداقل ۱۲ متر با رعایت کلیه اصول فنی و مهندسی به منظور تردد امن در راه تعیین میگردد.

تبصره ۲) اخذ مجوز جهت اجرای تاسیسات عمومی خدمات زیربنائی باید توسط دستگاههای اجرائی طرح (نظیر ارگانها و سازمانهای دولتی و نهادهای انقلاب اسلامی و اشخاص حقیقی و حقوقی و ...) در خواست و راساً نسبت به اخذ آن اقدام نمایند لذا از صدور مجوز برای پیمانکاران طرف قرارداد دستگاههای اجرائی و شوراهای اسلامی شهر و روستا جداً خودداری شود.

ب : نحوه وصول خسارات و هزینه های مربوطه

۱ - خسارات وارده به حریم و جسم راه در زمان اجرای عملیات میباید بعد از تقاضای اشخاص حقیقی و حقوقی جهت انجام اقدامات مورد نظر و بصورت اعلام شرایط با توجه به نوع تاسیسات و فاصله آنها از محور (آکس) راه بشرح زیر دریافت و به حساب خزانه واریز و آن اداره کل در پایان هر ماه تصاویر فیش واریز به حساب خزانه را به اداره کل ایمنی و حریم راهها ارسال دارد ، اعدادیکه در بندهای ذیل تعیین شده با فرض رعایت استانداردها و معیارهای فنی بر مبنای حداقل خسارات وارده برآورد شده است بنابر این لازم است پس از اتمام عملیات نسبت به تعدیل خسارات وارده اقدام شود.

۱-۱) در کنار راههای با احاریم ۳۵ و ۴۵ متر در صورتیکه عرض حفاری کمتر از ۰/۵ متر (که عمق آن را با توجه به نوع تاسیسات تعیین خواهید کرد) باشد بازاء هر کیلومتر مبلغ پنج میلیون ریال.

۲ - ۱) مانند بند ۱-۱ در صورتیکه عرض حفاری بیش از ۰/۵ متر و کمتر از یک متر باشد بازاء هر کیلومتر از حفاری هفت میلیون ریال.

۳ - ۱) مانند بند ۱-۲ در صورتیکه عرض حفاری بیش از ۱ متر و حداکثر ۱/۵ متر باشد به اعضای هر کیلومتر حفاری ده میلیون ریال.

۴-۱) در کنار بزرگراهها و راههای اصلی با حریم ۷۶ متر در صورتیکه عرض حفاری کمتر از ۰/۵ متر باشد بازاء هر کیلومتر ده میلیون ریال.

۵ - ۱) مانند بند ۱-۴ در صورتیکه عرض حفاری بیش از ۰/۵ متر و کمتر از یک متر باشد بازاء هر کیلومتر حفاری ۱۲ میلیون ریال

۶-۱) مانند بند ۱-۴ در صورتیکه عرض حفاری بیش از یک متر و حداکثر ۱/۵ متر باشد بازاء هر کیلومتر ۱۵ میلیون ریال.

۷ - ۱) در کنار آزاد راههای با حریم ۷۶ و ۱۲۰ متر در صورتیکه عرض حفاری کمتر از ۰/۵ متر باشد بازا هر کیلومتر حفاری ۱۰ میلیون و در صورتیکه عرض حفاری بیش از ۰/۵ متر و کمتر از یک متر باشد بازا هر کیلومتر حفاری ۱۵ میلیون ریال و چنانچه حداکثر عرض حفاری ۲ متر باشد بازا هر کیلومتر حفاری ۲۵ میلیون ریال اخذ گردد.

۸ - ۱) خسارات وارده برای عبور تاسیسات فوق الذکر (چه به صورت هوایی چه از زیرپلها و چه از جسم راه) برای هر قطع عرضی برای راههای با احاریم ۳۵ و ۴۵ متر ۷ میلیون ریال و برای راههای با احاریم ۷۶ و ۱۲۰ متری ۱۰ میلیون ریال خواهد بود. بدیهی است در صورت نسب پایه ها در خارج از حریم راه فقط هزینه مربوطه اخذ گردد.

۲ - هزینه های متعلقه برای دو سال اولیه در زمان صدور مجوز برای بندهای ۱-۱ و ۱-۲ و ۱-۳ و دو میلیون ریال و برای بندهای ۱-۴ و ۱-۵ و ۱-۶ سه میلیون ریال و برای بند ۱-۷ پنج میلیون ریال خواهد بود و هزینه برای هر قطع عرضی (چه بصورت هوایی ، چه از زیر پلها و چه از جسم راه) نیز برای راههای با حریم ۳۵ متر ۲ میلیون و راههای اصلی با احاریم ۴۵ و ۷۶ متر ۴ میلیون و برای بزرگراهها با حریم ۷۶ و ۱۲۰ متر ۶ میلیون ریال میباشد که میبایست قبل از صدور مجوز اخذ گردد.

۳ - ادارات کل راه و ترابری بهنگام صدور مجوز مطابق فرمها و دستورالعملهای ابلاغی نسبت به اخذ تعهد از متقاضیان (با توجه به نوع تاسیسات اجرائی و مورد تقاضا) اقدام نمایند.

۴ - به منظور اعمال مدیریت تاسیسات زیربنائی موجود در حریم راهها در مدت تمدیدی میزان هزینه های دریافتی برای سالهای بعدی تعیین و ابلاغ خواهد شد.

تبصره: با توجه به ماده ۷۶ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب سال ۱۳۸۰ که اعلام میدارد ((اجرای خطوط و شبکه های برق ، آب ، گاز و مخابرات در منتهی الیه حریم راهها با هماهنگی وزارت راه و ترابری در صورتیکه به جسم و تاسیسات راه لطمه وارد نکند بدون پرداخت هر گونه وجهی مجاز میباشد.))

ج : صدور مجوز جهت ایجاد راههای دسترسی و ساختمان و دیوارکشی و تاسیسات تولیدی و صنعتی در شعاع یکصد متر بعد از حریم راهها

۱ - کلیه مفاد پیش نویس آئین نامه های اجرائی قسمت اخیر تبصره یک و تبصره سه ذیل ماده ۱۷ قانون ایمنی راهها و راه آهن های کشور (بجز اخذ وجوه موضوع ماده ۴ آن در خصوص صدور مجوز احداث دیوار و ساختمان مسکونی و تاسیسات صنعتی و تولیدی در شعاع یکصد متر خارج از حریم راهها و ماده شش (۶) آن تقدیمی به هیات محترم وزیران تا زمان تصویب و ابلاغ آنها باید هنگام صدور مجوزات مطمح نظر قرار گیرد.

۲ - برابر مقررات و دستورالعملهای صادره تعهدات لازم برابر فرم های ابلاغی (پیوست) قبل از صدور مجوزات از متقاضیان اخذ گردد.

۳- قبل از صدور مجوز برای انجام موارد مذکور در فوق لازم است از متقاضی تعهد رسمی مبنی بر اینکه اولاً مجوز صادره برای راههای دسترسی موقت بوده و مدت آن حداکثر دو سال می باشد و ثانیاً تاسیسات (اعم از دیوارکشی و ...) را بعد از نوار با کاربری تاسیسات خدمات زیربنائی احداث و از احداث هر گونه بنا و تاسیسات و تغییر کاربری بجز فضای سبز و درختکاری در این فاصله تا محور راه خودداری و نیز نسبت به احداث راههای دسترسی بر اساس معیارهای فنی مندرج در آئین نامه طرح هندسی راهها و نصب علائم راهنمایی و رانندگی و تجهیزات مورد نیاز و تامین روشنائی مناسب و تجدید نظر در موارد مذکور هر دو سال یکبار با نظر آن اداره کل اقدام خواهد نمود، اخذ و سپس مجوز مربوطه صادر گردد.

۴- مراقبت گردد اقدامات معموله برابر مجوزات صادره صورت پذیرفته و از اجرای هر گونه عملیات و ساخت و سازهای بدون مجوز یا خلاف مجوز صادره در داخل حریم راه و شعاع یکصد متر خارج از حریم آنها بشدت جلوگیری و در صورت مشاهده انجام عملیات و ساخت سازهای بلامجوز با متخلف برابر ضوابط و مقررات مربوطه رفتار گردد.

پیرو نامه شماره ۳۱۲۹۷/۶۴ مورخ ۸۱/۱۰/۷ (تصویر پیوست) با ارسال تصویر آئین نامه اجرائی تبصره ۱ ذیل ماده ۱۷ قانون ایمنی راهها و راه آهن که در جلسه مورخ ۸۱/۱۱/۱۶ به تصویب هیات محترم وزیران رسیده جهت اجرا ابلاغ میگردد در این خصوص و در راستای اجرای وظائف قانونی موارد زیر نیز موکداً یادآوری میگردد:

۱- تاسیسات خدمات رفاهی در مسیر راهها باید در محل های جانمایی شده از طرف سازمان حمل و نقل و پایانه های کشور مستقر و از صدور مجوز غیر از محل های مذکور خودداری گردد. لذا از صدور مجوز جهت احداث هر گونه تاسیسات خدمات رفاهی از قبیل پنچرگیری، تعویض روغن، رستوران، سوپرمارکت، یخ فروشی، پمپ بنزین و ... در فاصله یکصد متر بعد از حریم راهها به صورت منفرد خودداری نمائید.

۲- تاسیسات صنعتی، تولیدی و شهرک های مسکونی باید در مکان هایی که توسط مراجع ذیصلاح تعیین و تصویب گردیده مستقر و از صدور مجوز جز در مکان های مذکور خودداری گردد.

۳- از صدور مجوز برای ایجاد راه دسترسی به آزاد راهها جداً خودداری و برای بزرگراهها با هماهنگی قبلی با اداره کل ایمنی و حریم راهها اقدام شود.

۴- مفاد آئین نامه تصویبی فوق با دقت مورد مطالعه و اجرا قرار گیرد ضمناً اعلام وصول این نامه و نتیجه اقدامات را به اداره کل ایمنی و حریم راهها اعلام نمایند

ضوابط حریم فرودگاه ها (به استناد سازمان بین المللی هواپیمایی کشوری (غیرنظامی) ICAO

(

فرودگاه: منطقه معینی روی خشکی یا آب (با در نظر گرفتن هر نوع ساختمان، تأسیسات و تجهیزات) که تمام یا قسمتی از آن به منظور ورود، خروج و تردد هواپیما مورد استفاده قرار گیرد.

حریم: منطقه‌ای مستطیل شکل عاری از موانع غیرمجاز بر روی خشکی یا آب در محوطه فرودگاه و در انتهای باند که به عنوان یک منطقه مناسب انتخاب و یا آماده می‌شد تا هواپیما بتواند بخشی از اوج‌گیری مقدماتی تا ارتفاع معینی را در آن منطقه انجام دهد.

حریم فرودگاه بطور کلی به دو حوزه تقسیم می‌شود. نخست، حوزه زمینی که خود شامل دو حوزه در داخل و خارج محدوده فرودگاه می‌باشد که به نام حوزه داخلی و حوزه پیرامونی و دیگر حوزه هوایی است که فرودگاه نامیده می‌شود

حوزه داخلی فرودگاه: اراضی خریداری شده و یا تحت تصرف فرودگاه که عموماً بوسیله حصار یا مانع مناسب مشخص و محصور می‌گردد و تمامی فعالیت‌های فرودگاهی اعم از پایانه‌ها و ساختمان‌های فنی و عملیات و جنبی و عوامل میدان پروازی در این حوزه استقرار دارد.

حوزه پیرامونی فرودگاه: به اراضی خارج از محدوده فرودگاه اطلاق می‌شود که کاربری آن‌ها از نظر سازگاری بایستی تحت کنترل بوده و با مسئولین فرودگاه هماهنگ شود

حوزه هوایی فرودگاه: محدوده فضایی است که در آن محدوده هواپیماها بتوانند بدون وجود هیچگونه مانع و بر اساس دستورالعمل‌های مربوط به نشست و برخاست از باند پرواز و خزش راه‌ها و پیشگاه و پارکینگ هواپیما، از فرودگاه بهره‌برداری نمایند. بخشی از این حوزه هوایی در حوزه داخلی و بخشی دیگر در خارج از محدوده فرودگاه واقع است.

خط هوایی: رفت و آمد هواپیما طبق برنامه منظم برای حمل و نقل عمومی مسافر، بار و محدودیت‌پستی.

میدان هوایی: سطحی معین بر روی آب یا خشکی که تمام یا قسمتی از آن برای ورود، خروج و یا تردد هواپیما لازم و پیش‌بینی می‌گردد.

پیشگاه: سطح مشخصی در جلوی ساختمان پایانه یا دور از آن که هواپیما در آن توقف و یا مانور می‌نماید و کلیه اقدامات مربوط به خدمات‌رسانی و فعالیت‌های بارگیری و باراندازی در آن انجام می‌شود.

مسیر پرواز: مسیر یک هواپیما در هوا، که بطور سه بعدی نسبت به نقطه برخاست یا نقطه نشست در آستانه تعریف شود.

ضوابط حریم خطوط انتقال گاز و نفت (به استناد مقررات حریم خطوط لوله انتقال گاز طبیعی در مجاورت ابنیه و تأسیسات، جاده‌ها، خطوط انتقال نیرو، راه آهن، خطوط لوله نفت، ارائه شده در

شهریور ۱۳۷۰)

حریم خطوط لوله انتقال گاز طبیعی

الف - مقدمات

- هدف از تنظیم اجرای این مقررات تأمین حداقل ایمنی ساکنین طرفین خطوط لوله انتقال گاز و شبکه‌های توزیع گاز شهری در مقابل خطرات ناشی از انفجار، آتش سوزی، نشت گاز و همچنین به منظور پیشگیری از صدمات احتمالی از نقاط مجاور به خطوط لوله گاز می‌باشد.

- در شرایطی که بنا به تشخیص کارشناسان شرکت ملی گاز ایران موقعیت خاص محلی ایمنی بیشتر از آنچه در این مقررات پیش بینی شده است ایجاب نماید بنا به صلاحیت شرکت ملی گاز ایران طریق دیگری به کار گرفته خواهد شد.
- هرگاه بین این مقررات و استانداردهای مهندسی مصوب شرکت ملی گاز ایران مغایرت وجود داشته باشد در قسمتهای مغایر، این مقررات قابل اجرا خواهد بود.

- حریم‌های ایمن یمندرج در این مقررات از طریق نشر آگهی در مطبوعات یا رادیو تلویزیون و یا پاسگاههای ژاندارمری واقع در مسیر یا الصاق یا توزیع آگهی در مسیر خطوط لوله انتقال گاز به هر وسیله دیگری که مقتضی می‌باشد به اطلاع عموم خواهد رسید

ب - تعاریف

- تعریف واحد ردیف تراکم از منطقه ای به عرض ۵۰۰ متر که محور لوله‌در وسط آن قرار گرفته شد (یا ۲۵۰ متر از طرفین لوله) و به طول یک کیلومتر در امتداد خطوط لوله تشکیل می‌شود.

- مناطق از نظر تراکم واحدهای مسکونی به شرح زیر به چهار ردیف تقسیم می‌شوند:

ردیف ۱- هر واحد ردیف تراکم در خارج از محدوده شهرها و شهرکها که تعداد واحدهای ساختمانی به منظور سکونت افراد در آن ۸ نفر و یا کمتر باشد ردیف ۱ نامیده می‌شود.

ردیف ۲- هر واحد ردیف تراکم در خارج از محدوده شهرها و شهرکها که تعداد واحدهای ساختمانی به منظور سکونت افراد در آن ۸ نفر بیشتر یا از ۳۶ نفر کمتر باشد ردیف ۲ نامیده می‌شود.

ردیف ۳- هر واحد ردیف تراکم در خارج از محدوده شهرها و شهرکها ردیف ۴ نامیده می‌شود.

- انواع ساختمان خطوط لوله و ضریب طراحی مربوط عبارتند از:

- نوع ساختمان الف یا A با ضریب طراحی ۷۲٪

- نوع ساختمان ب یا B با ضریب طراحی ۶۰٪

- نوع ساختمان ج یا G با ضریب طراحی ۵۰٪

- نوع ساختمان د یا D با ضریب طراحی ۴۰٪

تعریف ضریب طراحی و چگونگی انتخاب نوع ساختمان خطوط لوله متناسب با ردیفهای تراکم بر اساس استانداردهای مصوب شرکت ملی گاز انجام خواهد گردید.

حریم خطوط لوله گاز

حریم اختصاصی (باند عملیاتی ساختمان): به منطقه ای از طرفین خطوط لوله انتقال گاز اطلاق می شود که بوسیله شرکت ملی گاز ایران به منظور تأمین نیازمندیهای فنی و تعمیرات و نگهداری خطوط لوله انتقال گاز تحصیل و هرگونه دخل و تصرف و فعالیت اشخاص حقیقی و حقوقی اعم از ایجاد ابنیه تأسیسات راهسازی و عملیات کشاورزی در آنها ممنوع است. حریم منع احداث بنابه منطقه ای از طرفین خطوط لوله گاز اطلاق می شود که بموجب ماده واحده قانون منع احداث بنا و ساختمان و مقررات این آیین نامه احداث هرگونه بنا و تأسیسات در آن ممنوع است.

حریم خطوط لوله در داخل محدوده شهرها

الف - این قسمت شامل مقرراتی است که در نقاط ذیل اعمال می گردد:

- در داخل محدوده تعیین شده بیست و پنج ساله شهرداری شهرها و محدوده شهرکها
- در نقاطی که طبق پیش بینی شهرداریها در آینده به صورت نواحی مسکونی توسعه خواهند یافت.
- ب - استانداردها : کلیه عملیات لوله کشی شبکه های توزیع گاز باید بر مبنای استانداردهای مصوب شرکت ملی گاز ایران و با توجه به تعریف مربوط به مناطق مشمول ردیف ۴ انجام گیرد.
- در مناطق مشمول مقررات این قسمت به شرط رعایت کلیه ضوابط مربوطه، انتخاب حریمی بیش از آنچه در استانداردهای مهندسی مصوب شرکت تعیین گردیده ضروری نمی باشد.

ت - فواصل خطوط لوله گاز در داخل محدوده شهرها از خطوط هوایی برق و همچنین فواصل خطوط لوله از سایر شبکه های زیرزمینی شهری نظیر آب، برق، مخبرات بر مبنای مقررات ایمنی و حریم مربوطه تعیین می گردد.

ث - در داخل محدوده شهرها حداکثر فشار مجاز خطوط گاز برابر ۳۰۰ پوند اینچ مربع می باشد.

حریم خطوط لوله در خارج از محدوده شهرها

- الف - این قسمت مشتمل بر مقرراتی که در خارج از محدوده بیست و پنج ساله شهرها اعمال می گردد.
- ب - در صورت تطبیق ضوابط ساختمانی خط لوله با ردیفهای تراکم، حداقل حریم خطوط انتقال گاز به ازاء فشار و قطر خارجی از جدول شماره الف الی د تعیین می شود.
- پ - در تعیین حریم، حداکثر فشار بهره برداری پیش بینی شده در نظر گرفته خواهد شد.
- ت - بازدید مرتب از مسیر خطوط انتقال گاز (حداقل ماهی یکبار) الزامی می باشد.

ث - آزمایش ادواری شیرهای خودکار قطع جریان خطوط انتقال و بازدید و سرویس آن‌ها می‌بایست بطور مرتب و براساس برنامه ریزیهای مناطق انجام پذیرد.

ج - در اطراف شهرها و تا شعاعی که تراکم جمعیت در اطراف خطوط لوله وجود دارد و همچنین در سایر نقاط پر تراکم در مسیر خطوط لوله حداقل هر سه ماه یکبار می‌بایست نشست یابی در طول مسیر صورت پذیرد.

چ - کشت غلات و درختان و سایر عملیات زراعتی فقط در عرض مسیر تحصیل شده (حریم اختصاصی) خطوط لوله گاز ممنوع است، حفر چاه‌ها کشاورزی و احداث اتاقک پمپ آب نیز مشمول همین بند است.

عرض حریم اختصاصی به شرح زیر تعیین می‌گردد:

۱۴ متر (۴ متر از طرف و ۱۰ متر از یک طرف)	- برای خطوط با قطر ۱۲ اینچ
۲۰ متر (۵ متر از یک طرف و ۱۵ متر از یک طرف)	- برای خطوط با قطر ۱۲ الی ۲۴ اینچ
۲۵ متر (۷ متر از یک طرف و ۱۸ متر از یک طرف)	- برای خطوط با قطر ۲۴ الی ۴۲ اینچ
۲۸ متر (۸ متر از یک طرف و ۲۰ متر از یک طرف)	- برای خطوط با قطر ۴۲ الی ۵۶ اینچ

تبصره ۱: عرض حریم اختصاصی خطوط لوله بیش از ۱۲ اینچ الی ۳۰ اینچ فقط در هنگام عبور از باغات ۱۵ متر می‌باشد. این عرض به ۵ متر از یک طرف و ۱۰ متر از طرف دیگر محور لوله تقسیم خواهد گردید.

تبصره ۲: عرض حریم اختصاصی خطوط بالاتر از ۳۰ الی ۵۶ اینچ فقط در عبور از باغات ۲۱ متر می‌باشد. عرض مذکور به ۱۵ متر از یک طرف و ۶ متر از طرف دیگر کانال لوله تقسیم خواهد شد.

ح - در صورتیکه رعایت فواصل مندرج در این مقررات به هر دلیل امکان پذیر نباشد، تقلیل حریم‌های اعلام شده پس از تصویب شرکت ملی گاز ایران انجام خواهد گردید.

خ - احداث هرگونه بنا در تأسیسات و ساختمان که در گروه‌های زیر مشخص شده اند در فواصل مندرج در جدول شماره ۵ در خارج از محدوده شهرها ممنوع است.

- ساختمانها و تأسیساتی نظیر مدارس، مساجد و میدانهای ورزشی، سینماها، سالنهای سخنرانی، مجتمع‌های مسکونی، بیمارستانها، ایستگاههای راه آهن، فرودگاهها، گاراژهای حمل و نقل، ساختمان سدها، اردوگاه نظامی و پیش آهنگی، تأسیسات شیلات، کارخانجات و تأسیسات صنعتی و معدنی و مشابه آنها.

ساختمانها و تأسیساتی که سبب ایجاد خطرات اجتماعی برای خطوط لوله گاز خواهد بود، نظیر انبارهای مواد منفجره، انبارهای مواد سریع‌الاشغال، کوره‌های تهیه ذغال، تونلهای معادن زغال سنگ و سایر معادن.

جدول الف- حداقل حریم خطوط لوله انتقال گاز به ازاء فشار و قطر خارجی (نوع ساختمانی الف)

فشار بهره‌برداری (پوند بر اینچ)			قطر خارجی لوله (اینچ)
بالاتر از ۹۰۰	بالاتر از ۶۰۰ و کمتر از ۹۰۰	بالاتر از ۳۰۰ و کمتر از ۶۰۰	
۱۲۰	۹۰	۶۰	۴۸ الی ۵۶
۹۰	۷۰	۵۰	۴۰ الی ۴۶
۷۰	۵۵	۴۰	۳۲ الی ۳۸
۵۰	۴۰	۳۰	۲۴ الی ۳۰
۴۰	۳۰	۲۰	۱۸ الی ۲۲
۳۰	۲۵	۱۵	۱۲ الی ۱۶
۲۵	۱۵	۱۰	۶ الی ۱۰

جدول ب- حداقل حریم خطوط لوله انتقال گاز به ازاء فشار و قطر خارجی (نوع ساختمانی ب)

فشار بهره‌برداری (پوند بر اینچ)	قطر خارجی لوله
---------------------------------	----------------

بالاتر از ۹۰۰	بالاتر از ۶۰۰ و کمتر از ۹۰۰	بالاتر از ۳۰۰ و کمتر از ۶۰۰	(اینچ)
۹۵	۷۰	۵۰	۴۸ الی ۵۶
۷۰	۵۵	۴۰	۴۰ الی ۴۶
۵۵	۴۵	۳۰	۳۲ الی ۳۸
۴۰	۳۰	۲۵	۲۴ الی ۳۰
۳۰	۲۵	۱۵	۱۸ الی ۲۲
۲۵	۲۰	۱۵	۱۲ الی ۱۶
۲۰	۱۰	۱۰	۶ الی ۱۰

جدول ج - حداقل حریم خطوط لوله انتقال گاز به ازاء فشار و قطر خارجی (نوع ساختمانی ج)

فشار بهره‌برداری (پوند بر اینچ)			قطر خارجی لوله (اینچ)
بالاتر از ۹۰۰	بالاتر از ۶۰۰ و کمتر از ۹۰۰	بالاتر از ۳۰۰ و کمتر از ۶۰۰	
۵۵	۴۰	۳۰	۴۸ الی ۵۶
۵۰	۳۵	۲۵	۴۰ الی ۴۶
۴۰	۳۵	۲۵	۳۲ الی ۳۸
۳۰	۲۵	۲۰	۲۴ الی ۳۰
۲۵	۲۰	۱۵	۱۸ الی ۲۲
۲۰	۱۵	۱۵	۱۲ الی ۱۶
۱۵	۱۰	۱۰	۶ الی ۱۰

جدول د- حداقل خطوط لوله انتقال گاز به ازاء فشار و قطر خارجی (نوع ساختمانی د)

فشار بهره‌برداری (پوند بر اینچ)			قطر خارجی لوله (اینچ)
بالاتر از ۹۰۰	بالاتر از ۶۰۰ و کمتر از ۹۰۰	بالاتر از ۳۰۰ و کمتر از ۶۰۰	
۱۲۰	۹۰	۶۰	۴۸ الی ۵۶
۹۰	۷۰	۵۰	۴۰ الی ۴۶
۲۰	۲۰	۲۰	۳۲ الی ۳۸
۲۰	۲۰	۲۰	۲۴ الی ۳۰
۱۵	۱۵	۱۵	۱۸ الی ۲۲
۱۵	۱۵	۱۵	۱۲ الی ۱۶
۱۰	۱۰	۱۰	۶ الی ۱۰

حریم خطوط لوله گاز در مجاورت خطوط توزیع و انتقال نیرو

الف - داخل شهرها

حداقل فاصله پایه‌های خطوط هوایی انتقال نیرو از جدار لوله‌های گاز در مسیرهای موازی و در تقاطع‌ها به شرح زیر

می‌باشد:

حداقل فاصله	ولتاژ
۵۰ سانتیمتر از دیواره بیرونی فونداسیون پایه تا جداره لوله	۳۸۰/۲۲۰ ولت
۲ متر	۲۰ کیلوولت
۷ متر	۶۳ کیلوولت
۱۰ متر	۱۳۲ کیلوولت
۲۰ متر	۲۳۰ کیلوولت

– حداقل فاصله جداره کابل‌های زیرزمینی برق از حد لوله‌های گاز در مسیرهای موازی به شرح زیر است:

حداقل فاصله	ولتاژ
۱ متر	۳۸۰/۲۲۰ ولت
۱ متر	۲۰ کیلوولت
۱ متر	۶۳ کیلوولت

تبصره: در موقع تقاطع با کابل‌های ۲۰ کیلو وات فقط در پیاده روها با استفاده از پوشش بتونی برای کابل در محل

تقاطع به طول یک متر، حداقل ۵۰ سانتی متر فاصله بین جداره لوله می بایست حفظ گردد.

– در تقاطعها حداقل فاصله عمودی بین کابلها و لوله‌های گاز به شرح زیر می‌باشد:

حداقل فاصله	ولتاژ
۱۵۰ سانتیمتر	۳۸۰/۲۲۰ ولت
۱ متر	۲۰ کیلوولت
۱/۵ متر	۶۳ کیلوولت

ب – خارج از شهرها

- حداقل فاصله نزدیکترین فونداسیون پایه و دکل خطوط هوایی توزیع و انتقال نیرو از جدار لوله‌های گاز در مسیرهای

موازی به شرح زیر است:

ولتاژ	طول مسیر مشترک ۵ کیلومتر و کمتر	طول مسیر مشترک بیش از ۵ کیلومتر
۲۰ کیلووات	۲۰ متر	۳۰ متر
۶۳ کیلووات	۳۰ متر	۴۰ متر
۱۳۲ کیلووات	۴۰ متر	۵۰ متر
۲۳۰ کیلووات	۵۰ متر	۶۰ متر
۴۰۰ کیلووات	۶۰ متر	۶۰ متر

- حداقل ارتفاع پائین ترین سیم خط هوایی در بدترین شرایط از سطح زمین در محل تقاطع با لوله‌های گاز به شرح زیر

است:

ولتاژ	ارتفاع
۲۰ کیلووات	۸ متر
۶۳ کیلووات	۹ متر
۱۳۲ کیلووات	۱۰ متر
۲۳۰ کیلووات	۱۱ متر
۴۰۰ کیلووات	۱۲ متر

حریم منع احداث ابنیه محل تجمع و یا خطرناک در مجاورت خطوط انتقال گاز (نوع ساختمان د)

حریم خط لوله (متر)			نوع ساختمان
نوع ساختمانی د	نوع ساختمانی ج	نوع ساختمانی الف و ب	الف و ب
۲۵	۱۲۵	۲۵۰	۴۸ الی ۵۶
۲۰	۱۲۵	۲۵۰	۴۰ الی ۴۶
۲۰	۱۰۰	۲۰۰	۲۴ الی ۳۸
۱۵	۷۵	۱۵۰	۱۸ الی ۲۲
۱۵	۵۰	۱۰۰	۱۶ الی ۲۱
۱۰	۲۵	۵۰	۶ الی ۱۰

تبصره ۱: مرغاریها و دامداریهایی که حداکثر ۲۰ نفر پرسنل دارند در ردیف محللهایی تجمع محسوب نشده و مشمول مقررات حریم مربوط به ابنیه عادی میشوند.

تبصره ۲: لازم است مسئولین ذیربط در هر یک از مناطق شرکت ملی گاز تعهداتی از صاحبان اماکن مذکور مبنی برعدم افزایش آتی نفرات به بیش از ۲۰ نفر اخذ و تعداد نفرات شاغل از اماکن فوق را بصورت متناوب کنترل نمایند.

حریم ساختمانی، تعمیراتی و جاده سرویس جهت لوله گاز و خطوط لوله موازی

الف - حریم اختصاص یا حریم ساختمانی، تعمیراتی و جاده سرویس خطوط لوله گاز از کروکی تعیین می‌گردد.

ب - در تعیین فاصله بین دو لوله موازی قطر لوله بزرگتر، ملاک خواهد بود.

- حداقل فاصله نزدیکترین پایه و دکل از محور لوله گاز در محل تقاطع برای ۲۰ کیلو ولت، ۲۰ متر و برای ۶۳ کیلو ولت و

بالتر ۳۰ متر می‌باشد مشروط بر اینکه این فاصله از طول دکل به اضافه ۱۰ متر عرض جاده سرویس خط لوله کمتر نباشد.

- کلیه پایه‌های فلزی خطوط انتقال نیرو که تا فاصله ۲۰۰ متری خطوط لوله قرار دارند باید مجهز به سیم اتصال زمین

باشد.

تبصره ۱: برای تهیه و اجرای طرح، دریافت نقشه‌های اجرایی از سازمان ذیربط را توصیه می‌نماید.

تبصره ۲: در مواردیکه رعایت فواصل داده شده امکان پذیر نباشد اجرای طرح منوط به توافق کتبی نمایندگان فنی

سازمان ذیربط خواهد بود.

مقررات حریم خطوط لوله گاز در مجاورت جاده‌ها

الف - کلیات

۳۰	۳۰	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۳۰	۲۶
۳۰	۳۰	۳۰	۳۰	۲۵	۲۵	۲۵	۲۵	۳۶	۳۲
۵۵	۴۵	۴۰	۳۵	۳۰	۳۰	۲۵	۲۵	۴۲	۳۸
۶۰	۵۵	۵۰	۴۵	۳۵	۳۵	۳۰	۳۰	۵۰	۴۴
۷۰	۶۵	۵۵	۵۰	۴۰	۳۵	۳۵	۵۶	۵۶	۵۲

توضیحات: در مواردی که فشار طراحی خط لوله بین فشارهای مندرج در جدول قرار می‌گیرد ارقام مربوطه به فشار بالا تر ملاک عمل قرار خواهد گرفت. برای فشارهای پایین تر از ۴۰۰ پوند برای اینچ مربع فواصل به ستون ۴۰۰ در نظر گرفته خواهد شد.

حریم خطوط لوله انتقال گاز در مجاورت جاده درجه ۲ (برحسب متر) (محور لوله تا محور جاده)

نوع جاده: درجه ۲ و نوع ساختمانی خطوط لوله: الف و ب

حداکثر فشار خط (پوند اینچ مربع)									قطر لوله (اینچ)	
۱۲۰۰	۱۱۰	۱۰۰	۹۰۰	۸۰۰	۷۰۰	۶۰۰	۵۰۰	۴۰۰	تا	از
۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۱۸	—
۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۴	۲۰
۲۵	۲۵	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۳۰	۲۶
۳۵	۳۰	۳۰	۲۵	۲۵	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰	۳۶	۳۲
۴۰	۳۵	۳۵	۳۰	۳۰	۲۵	۲۰	۲۰	۲۰	۴۲	۳۸
۵۰	۴۵	۴۰	۳۵	۳۵	۳۰	۳۰	۲۵	۲۰	۵۰	۴۴
۶۰	۵۵	۵۰	۴۵	۴۰	۳۵	۳۵	۳۰	۲۵	۵۶	۵۲

توضیحات: در مواردی که فشار طراحی خط لوله بین فشارهای مندرج در جدول قرار می‌گیرد ارقام مربوطه به فشار بالا تر ملاک عمل قرار خواهد گرفت. برای فشارهای پایین تر از ۴۰۰ پوند برای اینچ مربع فواصل به ستون ۴۰۰ در نظر گرفته خواهد شد.

حریم خطوط لوله انتقال گاز در مجاورت جاده درجه ۳ و ۴ (برحسب متر) (محور لوله تا محور جاده)
نوع جاده: درجه ۳ و ۴ و نوع ساختمانی خطوط لوله: الف و ب

قطر لوله (اینچ)									قطر لوله (اینچ)	
۱۲۰۰	۱۱۰۰	۱۰۰۰	۹۰۰	۸۰۰	۷۰۰	۶۰۰	۵۰۰	۴۰۰	تا	از
۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	—
۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۲۴	۲۰
۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۳۰	۲۶
۲۰	۲۰	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۳۶	۳۲
۲۵	۲۵	۲۰	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۱۸	۴۲	۳۸
۳۰	۲۰	۲۵	۲۵	۲۰	۲۰	۱۸	۱۸	۱۸	۵۰	۴۴
۳۵	۳۵	۳۰	۳۰	۲۵	۲۵	۲۰	۲۰	۱۸	۵۶	۵۲

توضیحات: در مواردی که فشار طراحی خط لوله بین فشارهای مندرج در جدول قرار می‌گیرد ارقام مربوطه به فشار بالا تر ملاک عمل قرار خواهد گرفت. برای فشارهای پایین تر از ۴۰۰ پوند برای اینچ مربع فواصل به ستون ۴۰۰ در نظر گرفته خواهد شد.

مقررات ایمنی و حریم خطوط لوله نفت و گاز در مجاورت یکدیگر

الف - در صورتی که خطوط لوله (متعلق به شرکت ملی گاز) و خطوط لوله نفت (متعلق به شرکت ملی نفت) در مجاورت و موازی یکدیگر قرار گیرند رعایت فاصله بین دو لوله به شرح مندرج در جداول ذیل ضروری است.

حداقل فاصله بین محورهای دو لوله	قطر بزرگتر
---------------------------------	------------

تا ۲۲ اینچ	۹ متر
از ۲۴ تا ۴۰ اینچ	۲۱/۵ متر
۴۲ اینچ و بالاتر	۱۶ متر

در صورتی که رعایت فواصل مذکور به هر دلیل امکان پذیر نباشد نسبت لوله جدید بوسیله هر یک از طرفین منوط به موافقت کتبی طرف دیگر بوده و شرایط در موافقت نامه تعیین خواهد گردید.

ب - مشخصات ساختمانی خطوط لوله نفت و گاز در محلهای تقاطع با یکدیگر بر مبنای استانداردهای مهندسی موجود تعیین می گردد.

پ - در صورت مجاورت و یا تقاطع لوله های نفت و گاز در محلهای تقاطع با یکدیگر بر مبنای استانداردهای مهندسی موجود تعیین می گردد.

ت - در صورت مجاورت و یا تقاطع لوله های نفت و گاز لازم است با همکاری مسئولین دو شرکت آزمایشهای تداخل کاتدی انجام شود.

چنانچه آثار تداخل کاتدی به اثبات برسد می بایستی از طریق اتصال دو لوله به وسیله مقاومت الکتریکی و یا از طریق دیگر از تداخل مذکور جلوگیری بعمل آید. مشروح روش کار با توافق طرفین تعیین خواهد گردید.

ث - چنانچه روی هر یک از خطوط لوله نفت و گاز که به طریق فوق الذکر متصل شده اند عملیات جوشکاری انجام شده باشد لازم است قبلاً بطور موقت اتصال الکتریکی بین دو خط به وسیله مسئولین خطی که تحت تعمیر قرار می گیرد، قطع گردد.

ج - انجام هر گونه انفجاری در فاصله کمتر از ۲۵۰ متری خطوط لوله گاز، و خطوط لوله نفت بدون اجازه کتبی شرکت مربوطه ممنوع است و برای بیش از ۲۵۰ متر نیز اخذ مجوز توصیه می گردد.

مقررات حریم خطوط لوله گاز در مجاورت خطوط راه آهن

الف - فاصله بین محور خطوط آهن و محور خطوط لوله گاز از ۵۰ متر کمتر خواهد بود.

ب - در تقاطعهای بین خطوط آهن و محور خطوط لوله گاز استاندارد مهندسی مصوب شرکت ملی گاز و مقررات سازمان راه آهن معتبر خواهد بود.

پ - فاصله بین خطوط لوله گاز در خارج از محدوده شهرها و از ایستگاههای راه آهن حداقل ۲۵۰ متر خواهد بود.

ت - در صورتی که حفظ فواصل فوق الذکر به هر دلیل امکان پذیر نباشد اجرای طرح موکول به موافقت شرکت گاز و سازمان راه آهن می باشد. شرایط مربوط به توافق در موافقت نامه ها تعیین خواهد گردید.

حریم خطوط لوله گاز در محل تقاطع رودخانه‌ها

الف - حداقل حریم خطوط لوله گاز در محل تقاطع با رودخانه با ممنوعیت برداشت مخلوطهای رودخانه ای ۲۵۰ متر از هر طرف خطوط لوله تعیین شد.

در شرایطی که با توجه به شرایط خاص محلی و شدت جریان آب رودخانه برداشت مخروطهای رودخانه‌های در فواصل بیش از ۲۵۰ متر باعث به خطر افتادن لوله گردد. مناطق راساً و با استفاده از همکاری سازمان‌های مسئول محلی به منظور تأمین لوله از انجام عملیات برداشت تا فاصله معقول پیشگیری خواهند نمود.

قانون منع احداث بنا و ساختمان در طرفین خطوط لوله گاز

از تاریخ تصویب این قانون احداث هرگونه بنا و ساختمان در فاصله ۲۵۰ متر از هر طرف محور خطوط انتقال گاز در خارج از محدوده شهرها ممنوع است و در صورت احداث بنا و ساختمان، شرکت ملی گاز ایران مجاز است با حضور نماینده ناحیه انتظامی یا شهربانی و یا بخشداری اقدام به انهدام آن نماید و هیچگونه خسارتی از این بابت به اشخاص پرداخت نشود.

تبصره ۱: شرکت ملی گاز ایران مجاز است در مواردی که انتخاب فاصله ۲۵۰ متر مذکور در این قانون را با توجه به مقتضیات فنی و محلی ضرورتی ندارند فاصله کمتری را تعیین نمایند.

تبصره ۲: احداث بنا و ساختمانی که صرفاً به منظور استفاده از دریا باشد در صورتی که طبق تشخیص شرکت ملی گاز ایران موجب خرابی و خساراتی نگردد مجاز خواهد بود.

تبصره ۳: چنانچه ابنیه و ساختمانهایی قبل از تصویب این قانون بین حریم مذکور در ماده ۱۱ اساسنامه شرکت ملی نفت ایران مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۴۷ و حریمهای مذکور این قانون ایجاد شده باشد و شرکت ملی گاز ایران انهدام آن را ضروری بداند بر اساس ماده ۱۱ قانون اساسنامه شرکت ملی نفت ایران اقدام و خسارات وارده به اشخاص پرداخت خواهد شد.

ضوابط حریم خطوط فشار قوی انتقال برق (به استناد موادی از لایحه قانونی رفع تجاوز از تاسیسات

آب و برق کشور مصوب ۱۳۵۹ شورای انقلاب)

- حریم درجه یک:

دونوار است که در طرفین مسیر خط و متصل به آن که عرض هریک از این دو نوار در سطح افقی در این تصویبنامه تعیین شده است. (حریم درجه یک مربوط به داخل محدوده قانونی خدماتی شهر می باشد)

- ۲- حریم درجه دو :

- دونوار است در طرفین حریم درجه یک و متصل به آن فواصل افقی حد خارجی حریم درجه دو از محور خط در هر طرف که در این تصویبنامه تعیین شده است. (حریم درجه دو مربوط به خارج از محدوده قانونی خدماتی شهر می باشد)
- احداث هر نوع بنا و ساختمان در حریم خطوط انتقال برق فشار قوی غیرمجاز و اراضی مذکور صرفاً می تواند به مصارف فضای سبز و در شرایطی پیش بینی محورهای ارتباطی رسد.
- در مسیر حریم درجه یک خطوط فشار قوی، اقدام به هرگونه عملیات ساختمانی و ایجاد تأسیسات مسکونی، دامداری یا باغ، درخت کاری و انبار داری تا هر ارتفاع غیرمجاز است.
- زراعت فصلی، حفر چاه و قنوات، شبکه آبیاری و راهسازی با رعایت اصول حفاظتی و در صورتیکه سبب ایجاد خسارت اختلال برای تأسیسات خطوط انتقال نگردد، بلامانع است.
- ایجاد شبکه آبیاری و حفر چاه و قنوات به فاصله کمتر از ۳ متر از پی دکل های خطوط انتقال برق غیر مجاز است.
- در حریم درجه دو خطوط فشار قوی، ایجاد تأسیسات ساختمانی (اعم از واحدهای مسکونی و صنعتی و مخازن سوخت) تا هر ارتفاع غیرمجاز است.
- در مسیر و حریم درجه یک اقدام به هرگونه عملیات ساختمانی و ایجاد تأسیسات مسکونی و تأسیسات دامداری یا باغ و درختکاری و انبارداری تا هر ارتفاع ممنوع می باشد و فقط ایجاد زراعت فصلی و سطحی و حفر چاه و قنوات و راهسازی و شبکه آبیاری مشروط بر اینکه سبب ایجاد خسارت برای تأسیسات خطوط انتقال نگردد با رعایت ماده ۸ این تصویبنامه بلامانع خواهد بود.
- در حریم درجه دو فقط ایجاد تأسیسات ساختمانی اعم از مسکونی و صنعتی و مخازن سوخت تا هر ارتفاع ممنوع می باشد.
- در صورتیکه اشخاصی برخلاف مقررات این آئین نامه عملیاتی یا تصرفاتی در حریم درجه یک و درجه دو خطوط انتقال و توزیع بنمایند مکلفند به محض اعلام ماموران وزارت نیرو موسسات و شرکتهای تابع عملیات و تصرفات اقدام نمایند.
- برای کلیه عملیاتی که به وسیله اشخاص حقیقی یا حقوقی به منظور راهسازی کارهای کشاورزی، حفر چاه و قنوات، عبور حمل بار و ماشین آلات و نظائر آن در مسیر و حریم خطوط نیروی برق انجام می گیرد باید اصول حفاظتی به منظور جلوگیری از بروز خطرات جانی و ورود خسارت مالی رعایت شده و درمورد حفر چاه و قنوات و راهسازی قبلاً مسوولین عملیاتی خطوط نیروی برق راهنمایی لازم خواسته شود و اجازه کتبی کسب گردد و در هر حال نظر وزارت نیرو باید ظرف یکماه از تاریخ وصول درخواست اعلام شود.

-حریم کابل‌های زیرزمینی که در معابر و راه‌ها گذارده می‌شود در هر طرف نیم متر از محور کابل و تا ارتفاع دو متر از سطح زمین خواهد بود در مواردی که کابل با سایر تاسیسات شهری از قبیل لوله کشی آب و فاضلاب و کابل تلفن و نظائر آن تقاطع نماید استانداردهای متداول شبکه های انتقال و توزیع نیروی برق باید رعایت شود.

-رعایت حریم و استانداردهای مصوب خطوط نیروی برق از طرف کلیه سازمانهای دولتی بخواهند اقدام به ایجاد تاسیسات جدیدی نمایند که با خطوط نیروی برق از روی تاسیسات موجود تلگراف و تلفن و راه و راه آهن عبور می‌نماید حریم و استانداردهای آن موسسات و شرکتهای تابع باید رعایت شود و انجام طرح های جدید با موافقت قبلی موسسات مربوطه خواهد بود.

- چنانچه در مسیر حریم و خطوط انتقال و توزیع نیروی برق و حریم کانالها و انهار آبیاری احداث ساختمان یا درختکاری و هر نوع تصرف خلاف مقررات شده یا بشود سازمانهای آب و برق برحسب مورد با اعطای مهلت مناسب با حضور نماینده دادستان مستحذات غیرمجاز را قلع و قمع و رفع تجاوز خواهند نمود.

- اعطای پروانه ساختمان و انشعاب آب و برق و گاز و سایر خدمات در مسیر و حریم موضوع ماده ۹ ممنوع است.

حداقل فاصله پایه های خطوط هوایی انتقال نیرو از جداره لوله های گاز در مسیر موازی و تقاطع ها

ولتاژ (قدرت)	حریم درجه ۱	حریم درجه ۲
۲۰ هزار ولت	۳ متر از طرفین	۵ متر از طرفین
۳۲ هزار ولت	۵ متر از طرفین	۱۵ متر از طرفین
۶۳ هزار ولت	۱۳ متر از طرفین	۲۰ متر از طرفین
۱۳۲ هزار ولت	۱۵ متر از طرفین	۳۰ متر از طرفین
۲۳۰ هزار ولت	۱۷ متر از طرفین	۴۰ متر از طرفین
۴۰۰ هزار ولت	۲۰ متر از طرفین	۵۰ متر از طرفین

ضوابط حریم دریاها و دریاچه (به استناد قانون اراضی مستحدث و ساحلی مصوب ۱۳۵۴/۴/۲۹)

ماده ۱-۵: حریم، قسمتی از اراضی ساحلی یا مستحدث است که یک طرف آن متصل به آب دریا یا دریاچه یا خلیج یا تالاب باشد.

ماده ۲: عرض اراضی ساحلی و مستحذات و حریم منابع مندرج در این قانون به شرح زیر تعیین می‌شود.

الف - عرض اراضی مستحدث دریای خزر خط ترازبست به ارتفاع یکصد و پنجاه سانتی متر از سطح آب در آخرین نقطه پیشرفت آب دریا در سال ۱۳۴۲ ولی در نقاطی که این خط به جاده سراسری عمومی ساحلی فعلی برخورد می کند حد اراضی مستحدث جاده مزبور است .

ب - عرض اراضی ساحلی خلیج فارس و دریای عمان دو کیلومتر از آخرین حد پیشرفت آب دریا بالاترین نقطه مد خواهد بود .

ج - عرض اراضی ساحلی دریاچه رضائیه یک هزار متر از آخرین مد پیشرفت آب در سال ۱۳۵۳ می باشد ، لجن زارهای متصل به این عرض و نمک زارها تا آخرین حد آنها جزو اراضی ساحلی مزبور محسوب است .

د - عرض حریم دریای خزر شصت متر از آخرین نقطه پیشرفتگی آب در سال ۱۳۴۲ و عرض دریاچه رضائیه شصت متر از آخرین نقطه پیشرفتگی آب در سال ۱۳۵۳ و عرض حریم خلیج فارس و دریای عمان شصت متر از آخرین نقطه مد می باشد .

تبصره ۱- وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مکلف است حداکثر ظرف پنج سال از تاریخ تصویب این قانون حدود آن قسمت از حریم اراضی مستحدث دریای خزر را که تاکنون علامت گذاری نشده و نیز حریم اراضی ساحلی خلیج فارس و دریای عمان و دریاچه رضائیه را شناسایی و نقشه برداری و با نصب علائم مشخص نماید ، این حد پس از تشخیص از لحاظ حریم با اراضی مستحدث یا ساحلی قطعی است ، اراضی مستحدثی که بعد از تصویب این قانون ایجاد می شود بعرض حریم مذکور اضافه خواهد شد .

ماده ۷- حریم منابع مندرج در ماده (۲) قابل تملک و تصرف خصوصی نیست ولو آنکه متصرفین این قبیل اراضی ، اسناد مالکیت گرفته باشند ، ولی استفاده از حریم مزبور برای ایجاد تاسیسات ضروری دولتی که جنبه اختصاصی نداشته باشد با رعایت مقررات آیین نامه اجرایی این قانون و تصویب هیات وزیران مجاز می باشد .

ماده ۸- وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مجاز است تاسیساتی را که در حریم یا داخل دریا یا دریاچه ها ایجاد شده است به ترتیبی که در ماده (۱۲) این قانون مقرر شده خریداری نماید و تا زمانی که خریداری نشده است از متصرفین حق الارض دریافت کند .

تبصره ماده ۹: مالکانی که اراضی مستحدث و ساحلی بین اراضی آنها و حریم دریا قرار گرفته در صورت تساوی شرایط برای خرید یا اجاره یا معاوضه حق تقدم دارند ، در این قبیل موارد وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مراتب را به آنها ابلاغ و در روزنامه کثیرالانتشار آگهی می نماید استفاده از این حق تقدم در طول یک ماه از تاریخ صدور آگهی یا اخطار خواهد بود .

ماده ۱۱- هرکس به قصد تصرف به اراضی مستحدث و ساحلی متعلق به دولت و حریم دریا و دریاچه ها و تالابهای کشور تجاوز کند و یا اراضی مزبور را با برداشت شن و ماسه و خاک و سنگ تخریب نماید به حبس جنحه ای تا سه سال و خلع ید محکوم خواهد شد .

ضوابط و دستورالعمل حریم رودخانه ها و انهار و مسیلهها (آئین نامه مربوط به تعیین بستر و حریم رودخانهها و انهار و مسیلهها مصوب هیئت وزیران)

ماده ۱ - تعریف اصلاح مندرج در آئین نامه از نظر اجرای مقررات آن بشرح زیر است:

- رودخانه صحرائی است طبیعی که آب بطور دائم یا فصلی در آن جریان داشته باشد.
- نهر طبیعی مجرائی آبی است که بدون دخالت دست اشخاص ایجاد شده باشد.
- مسیل مجرائی است طبیعی که سیل حاصله از باران و برف و رگبارها موقتاً در آن جریان پیدا میکند.
- آنها و شبکه‌های آبیاری و زهکشی و کانالهای مجاری مستحدثه ای هستند که بمنظور آبیاری اراضی زراعی یا سالم سازی اراضی یا آبرسانی شهری و صنعتی ایجاد شده یا می‌شوند.
- بستر آن قسمت از رودخانه، نهر طبیعی یا مسیل است که در حداکثر طغیان معمولی زیر آب قرار گیرد.
- حداکثر طغیان معمولی میزان آبی است که با تناوب ۱۵ ساله از طریق محاسبات آمار و احتمالات هیدرولوژیک از طرف وزارت آب و برق محاسبه و تعیین می‌گردد.

- حریم آن از اراضی اطراف رودخانه، مسیل یا نهرطبیعی و احدائی یا شبکه‌های آبیاری و زهکشی است که بعنوان حق ارتفاق برای کمال انتفاع و حفاظت آنها لازم است و بلافاصله پس از بستر قرار دارد.

ماده ۲- در صورتیکه در اثر دیواره سازی یک طرف یا طرفین رودخانه مسیل یا نهر طبیعی قسمتی از بستر در پشت دیوار احدائی باقی بماند باقیمانده بستر کماکان ملک دولت است.

دیوار سازی باید به نحوی انجام شود که حداکثر طغیان معمولی در رودخانه یا نهر طبیعی یا مسیل قا در به عبور باشد. طرح و نقشه‌های مربوط به دیواره سازی باید قبلاً به تصویب وزارت آب و برق رسیده باشد.

تبصره: در رودخانه و انهار طبیعی و مسیلهها که دیواره سازی می‌شود حریم بلافاصله پس از دیوار مستحدثه واقع است در صورتیکه از باقیمانده بستر بتوان حریم لازم را تأمین نمود دیگر احتیاجی به حریم اضافی خارج از بستر قبلی نخواهد بود و اگر باقیمانده بستر جزئی را تأمین کند بقیه حریم باید از اراضی خارج از بستر قبلی تأمین شود.

ماده ۳- در صورتیکه دستگاههای دولتی یا شهرداریها به اراضی باقیمانده از بستر نیاز داشته باشد بر طبق مقررات مربوطه عمل خواهد شد.

تبصره: تغییرات طبیعی رودخانه‌ها یا مسیله‌ها یا انهار طبیعی در مالیکت دولت نسبت به بستر سابق خللی وارد نخواهد کرد لیکن حریم برای آن منظور نخواهد شد.

ماده ۴ - حریم انهار طبیعی یا رودخانه و مسیله‌ها اعم از اینکه آب دائم یا فصلی داشته باشند از یک تا بیست متر خواهد بود که بر حسب مورد با توجه به موضع رودخانه یا نهر طبیعی یا مسیل از یکطرف یا طرفین بستر بوسیله وزارت آب و برق تعیین می‌گردد.

ماده ۵ - حریم کانالها و انهار احداثی و شبکه‌های آبیاری و زهکشی با توجه به ظرفیت آنها به شرح زیر از طرف وزارت آب و برق برای یک طرف یا طرفین تعیین می‌گردد و این حریم از منتهی الیه دیوار آنها تعیین می‌شود.

ماده ۸ - هرگاه ساختمان شبکه آبیاری و لوله‌های آبرسانی مقدم بر ایجاد راههای اصلی و فرعی باشد حریم آنها از طرف وزارت راه باید مراعات گردد و اگر ساختمان راه مقدم بر ایجاد و شبکه آبیاری لوله آبرسانی حریم آن از طرف وزارت آب و برق رعایت خواهد شد.

تبصره: در صورتی که حریم انهار و شبکه‌های آبیاری و لوله‌های آبرسانی و راههای اصلی و فرعی موجود تداخل نمایند قسمت مورد تداخل برای تأسیسات طرفین بالمناصفه خواهد بود.

ماده ۹ - تصویب نامه شماره ۳۷۵۷۸ مورخ ۱۳۵۰/۹/۱۳ هیئت وزیران و کلیه تصویب نامه‌هایی که در مورد تعیین حریم رودخانه مسیله‌ها و انهار طبیعی و شبکه‌های آبیاری و زهکشی و کانالها به تصویب رسیده از تاریخ تصویب این آئین نامه ملغی است.

با توجه به مطالب فوق الذکر رعایت هر یک از بندها الزامی است و موارد زیر در حریم رودخانه‌ها باید اعمال شود.

۱- تعیین حریم رودخانه‌های منطقه از حیث بهره‌وری منابع آب بر عهده، وزارت نیرو بوده و همه ارگانها و نهادها و اشخاص حقیقی و حقوقی متقاضی به عملیات توسعه‌ای و عمرانی موظف به رعایت این قلمروها می‌باشند.

۲- تعیین حریم‌های زیست محیطی رودخانه‌ای برای عملکردهای سکونتی، صنعتی، خدماتی و ... عهده سازمان حفاظت محیط زیست می‌باشد.

۳- احداث هر گونه تأسیساتی تولیدی، سکونتی و ارتباطی می‌باید با رعایت موارد زیست محیطی و حریم‌های بهره‌وری صورت پذیرد.

۴- استفاده از جریان‌های سطحی منطقه در جهت آبیاری مزارع پرورش ماهی در ایام غیر مصارف کشاورزی بلا مانع است.

۵- برداشت هر نوع مصالح ساختمانی در مجاورت پلها و نقاط بحرانی می‌باید با مجوز سازمان ذیربط باشد.

۶- برداشت میزان آب مورد نیاز در زمینه‌های صنعتی کشاورزی می‌باید با نظر وزارت نیرو باشد.

۷- روستاهایی که در محدوده خطر ناشی از سیلاب قرار دارند می باید میان مدت از اقدامات لازم برای جلوگیری از خسارت احتمالی برخوردار شوند. از این رو تهیه طرحهای تفصیلی در این زمینه نسبت به روستاها تعریف شده در نقشه ارائه شده اجتناب ناپذیر است.

ضوابط و مقررات حریم لوله های آبرسانی(مصوبه شماره ۴۷۳۴۷/ت ۱۹۳ مورخ ۱۳۷۱/۵/۶ هیأت وزیران)

- حریم لوله آبرسانی با قطر ۵۰۰ میلیمتر، در کل ۶ متر (۳ متر از هر طرف نسبت به محور).
 - حریم لوله آبرسانی با قطر ۵۰۰ تا ۸۰۰ میلیمتر، در کل ۶ متر (۳ متر از هر طرف نسبت به محور).
 - حریم لوله آبرسانی با قطر ۸۰۰ تا ۱۲۰۰ میلیمتر، در کل ۱۰ متر (۵ متر از هر طرف نسبت به محور).
 - حریم لوله آبرسانی با قطر ۱۲۰۰ میلیمتر به بالا، در کل ۱۲ متر (۶ متر از هر طرف نسبت به محور).
- تبصره -** در صورتی که لوله های آبرسانی به موازات و در حریم یکدیگر نصب شوند، حد خارجی حریم به اعتبار قطر آخرین لوله تعیین می شود.